

Ernek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvennyolcadik évfolyam.

5. szám.

Debrecen, 1928 február 4.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Az államhoz való viszonyunk kérdése.

Folytatás és vége.

Ami pedig a magasabb egyházi hatóságok részére történt földbirtokjuttatásokat illeti, bár ezek megváltási árát nem írták az egyházak terhére s így ezek állami adománynak tekinthetők, amelynek tehát e régi magyar közmondás szerint nem kell a fogát nézni, mégis ezek tekintetében vannak igen súlyos kifogásaim. Tudvalevő, hogy ezeket a földbirtokokat az evangéliumi egyházak püspöki javadalom céljára kapták. Helyes, hiszen püspökeink, akiknek munkája és felelőssége folyton növekvőben van és olykor már szinte emberfeletti erőfeszítést kíván, csakugyan lehetetlenül szerényen voltak javadalmazva, illő tehát, hogy nagy munkájuk és nagy felelősségük megfelelőbb ellenértékében részesüljenek. Azonban a juttatásnak kizáróan a püspökség javadalmazására juttatása és egyedül ezek figyelembevételével adása mégsem volt helyes. Egészen elvi jelentőségű észrevétel, hogy a mi egyházalkotmányunk szerint a püspökség nem jure divino fennálló intézmény, mint a római katolikus egyházban, tehát esetleg meg is szüntethető. Nem mondom, hogy így lesz, nem is kívánom, de tegyük fel, hogy valamikor az egyház úgy találja, hogy a külföldi református egyházak legtöbbszörrel egyenlően rendezkedhetik be, ha nem lesz püspök, mi lesz a kimondottan püspöki javadalomra adott földdel? Ellenben máris gyakorlati jelentőségű volna a tulajdonos egyházkerületnek nem püspöki javadalomra korlátozással, hanem teljes joggal részeltetése két okból is. Egyrészt azért, mert akkor nem lehetett volna népességben és ezzel a vállalt feladatokban való nagy különbözőséget annyira figyelmen kívül hagyni, mint ahogy történt. Isten ments, hogy sajnáljam ágostai hitvallású testvérenktől, hogy ők is négy püspökség után éppúgy ötszáz holdjával kapták a földbirtokot, mint a mieink. Azonban az mégis nyilvánvaló, hogy akkor, amikor a mi lélekszámunk több mint háromszorosa az övének, s van olyan egyházkerületünk, amely egymagában majd kétszer olyan népességű, mint az ágostai hitvallású egyház egésze, a sokkal több közfeladatot teljesítő nagyobb alakulatnak a kicsiségénél fogva is kevesebbet vá-

ható alakulattal egyenlő részeltetése nem jelent egyenlőséget. Másrészt meg arra is gondolni kell, hogy a juttatásnak püspöki javadalomra lekötése a püspök javadalma meg az egyház egyéb feladatainak — iskolai és jótékonyági téren — teljesíthetése közt igen nagy aránytalanságokat idézhet elő. A nagynépességű, tehát nagyon sok munkát adó szuperintendenciákban, vagy ahol a püspök már lakóhelyének különösen exponált volta miatt sok különös munkát is végez meg költségesebben is él, aránytalanságról senki sem fog beszélni. De a néhány egyházközösségből álló szuperintendenciában, ahol az adminisztráció szinte átlátszóan egyszerű s a reprezentációs feladat is nagyon kevés, sok töviset rejthet még az új javadalom koszorúja. Mindentől eltekintve pedig: a püspöki javadalmak részeltetésével a magasabb egyházi hatóságaink körébe tartozó szükségleteink egy nagyon parányi hányada elégített ki, feladatainknak igen nagy és égetően sürgős része pedig érintetlenül maradt. Vagyis ime akkor, amikor egy kétségkívül messze időkre elhatározó jelentőségű radikális reformba belekapcsolódtunk, amikor tehát az azzal járó kedvetlenségnek magunkra vételért igyekeznünk kellett volna a magunk elveinek és céljainak megfelelő berendezkedést biztosítani, egy, hangsúlyozom, nagyon erősen és nagyon méltán érzett komoly szükséglet nem igazságos mértékű kielégítése érdekében ama bizonyos tal lensét fogadtuk el.

Vagyis hát az állami támogatás miránk nézve sehol sem lett igazában eredménnyel járó. Sőt azt hiszem, anyagi erőnk sem növekedett vele. Aki figyelemmel kíséri egyházunk és intézményei anyagi helyzetét, tapasztalja, hogy híveink áldozatkészsége meg az állam anyagi támogatása közt fordított arány van. Szinte természetes is ez. Mennél nagyobb az állami támogatás, annál magassabb az adó, annál kevesebbje marad tehát az egyháztagnak arra, hogy az egyháza javára adakozzék. A sok példa közül, amit ismerek, elég legyen csak a debreceni Kollégiumra hivatkoznom. Ez az 1849 után következő hatvan év alatt tudott berendezni a kívánalmaknak mindenben megfelelő gimnáziumot, szervezett tanítóképző-intézetet, kiépítette jogakadémiaját, erősítette theologiaját, berendezett új

konviktust, mert hozzáfogni bölcsészeti fakultás és tanárképző létesítéséhez, minden állami támogatás nélkül, a maga erejéből és a hívek áldozatkészségéből. Most, hogy a tanárok ugyis megkapják a fizetést az állami kiegészítésből, hogy nem látják az egyeseken a szegény nyomasztó súlyát, az adakozásra képesek is úgy gondolják, hogy nincs szükség az ő filléreikre, hiszen ugyis a felfokozott adókból ad kellő mértékkel az állam; és az államtól kiegészített fizetések korszakában a szűkebb köre összehúzódtott Kollégium anyagi nehézségekkel küzd. Ha azokat az összegeket, amiket az állam a különböző vallásfelekezeteknek ad, az állami költségvetésből mind kitörölnék, egyetlen vallásfelekezet tagja sem adózna közvetetten más vallásfelekezet céljaira, s mindenkinek jelentékenyen kevesebb lenne az állami adója. Ha mi azt a különbözetet, amivel az adó csökken, a magunk egyháza híveitől a magunk egyháza céljára megkaphatjuk, bizonyára semmit sem veszítünk, még tán jobban is járunk. Az a kérdés, hogy ennek a megvalósítására képesek vagyunk-e. Ha nem, úgy arra kell törekednünk, hogy képesek legyünk.

Azt gondolom, ki kell szélesítenünk egyházpolitikánkat, mely jó néhány esztendő óta igen tiszteletreméltó következetességgel és a törvény hatalmas fundamentomára építetten sérelmeink felpanaszolásában és az 1848. 20. törvényeikk végrehajtásának követelésében határozódik meg. Azt hiszem, nem szabad itt megállanunk, és egyházunk felvirágoztatásának új útjait kell keresnünk. A sérelmeket, amelyek igen sok esetben csak egészen szűk körben mutatkoznak nagynak, fogadjuk az igazságból merített erő nyugalomával s közülök csak azokat vigyük a nyilvánosság elé, melyek már valóban túl esnek az elviselhetőség határain. Az állami támogatás kérdésében pedig igyekezzünk minél előbb végleg leszámolni. Igyekezzünk kiirtani magunk közül azt az aggodalmat, mely szerint az állami támogatás fokozása vagy éppen elmaradása esetén nem remélhetnénk egyházunk számára virágzó életet. Az olyan vallást — mondja b. Eötvös József, — melynek a világi hatalom támaszára van szüksége, semmiféle államhatalom nem tarthatja fenn s a vallásnak az állam által minden támogatása, mely a vallás elveinek tiszteletén túl terjed, csak gyöngitheti azt a befolyást, melyet a vallás az emberek kedélyére gyakorol. Igyekezzünk meggyőzni önmagunkat és híveinket arról, hogy az állami támogatás elmaradása amennyire, talán valamivel anyagiakban szegényebbé, legalább annyira de tán sokkal nagyobb mértékben lelkiükben erősebbé, bensőbbé, mélyebbé tenné egyházunk életét. Számot vetve azzal, hogy az általános fejlődés nem az egyházak állami támogatása, hanem a meglevő támogatásoknak is megszüntetése felé halad, amint a jó keresztyén ember minden este lefekvés előtt úgy igyekszik tisztában lenni lelki ismeretével, mintha másnap reggel már nem ébredne fel, mi is igyekezzünk úgy megszilárdítani egyházunk életének belső anyagi alapjait, mintha már a következő évben semmit sem kapnánk az államtól. Végül ez odamegy ki, hogy vegyük revízió

alá terveinket és csak olyan intézmények alkotására igyekezzünk, amelyeket a magunk erejéből, az állam támogatása nélkül is fenn tudunk tartani. Sőt vegyük revízió alá meglevő intézményeinket is, vajjon fenntartásuk elengedhetetlenül odatartozik-e egyházunk legszorosabb céljai az ígértetés, tanítás, erkölcsök tisztán tartása és szegények gondozása közé. De még az ezen célok alá sorolt intézményeink felett is tartsunk szemlét atekintetben, vajjon olyan tanítás-e, vajjon olyan javítás-e a feladata, amelynek végzését az egyházunk a maga lelki értékeinek sérelme nélkül másnak át nem engedheti. Inkább egy kicsit húzódjunk össze, de mindenünket, amink van, a magunk erejére igyekezzünk építeni, mert az, ami az államhatalom tetszésétől függhet — nem hiába kapta a római katolikus egyház szóhasználatában a temporale nevet — valóban csak idő szerint való.

Azonban igényeink legnagyobb lefokozása és takarékoságunk legnagyobb kifejtése mellett is lehet-e remény arra, hogy ami nagy részt szegény híveink anyagi erejére utaltan a kor kívánalmának megfelelő szinten tarthassuk egyházunk intézményeit? Lehet. A tapasztalat azt mutatja, hogy a jó pap, ha megtalálta a neki megfelelő helyet, csodával határos eredményeket érhet el, nemcsak a hitélet ébrentartása és kimélyítése, hanem még az anyagi erők talpra állítása és az adakozási kedv felébresztése tekintetében is. Azért azt gondolom, legfontosabb feladatunk papjaink lehető legjobb képzését és minden papnak az őt megillető helyre jutását biztosítani. A jó pap nevel aztán maga mellé munkatársakat és ujja alakítja egész egyházi életünket. Ide kel tehát fordítanunk szellemi és anyagi erőnk legjavát. Ennek a kérdésnek a jól megoldása hozza majd magával az államhoz való viszonyunk nagy kérdésének helyes megoldását.

Emlékezés Konrád Terézről.

A református leányközépiskola 1928 január 8-iki emlékünnepe elmondta **Török Tibor** tanár.

Elfogódottan, megilletődötten szólalok meg akkor, amikor Konrád Terézről kell beszélnem. Azok előtt kell megszólalnom, akik jól ismerték őt, akik éppen úgy érezték meleg szíve jótékony áldását, mint én, akiket éppen úgy szeretett, mint engem, akiken éppen úgy segített, mint rajtam. Hogy mégis nekem kell ma itt szólnom, szomorú háláérzettel teszem ezt, mert ezzel talán egy parányi részét leróhatom annak a nagy adósságnak, amellyel neki, az ő emlékének holtomig tartozom.

Azzal próbálom ezt a háláadósságot törlesztgetni, hogy ma öfelé fordítom egy pillanatra mindnyájunk tekintetét. Hogy ebben az imádságos órában öfelé nézzünk ma mindnyájan.

Nem a lecsukott pillájú ravatalarcrá, hanem öreá, az élőre. Az évtizedek élőjére.

Minden emberi élet Isten drága ajándéka s már ezért is végtelen érték. Minden élet érkezését boldog, tervezgető várakozás előzi meg. Az élet tartama a lét céljával, a lét kérdéseivel való foglalkozás. Az élet elmúlása pedig könnyes búcsúzás.

Ha ilyen várakozások előzik meg az élet jövetelét, fáradhatatlan tépelődések az útját és könnyes búcsúzás a befejezését, akkor minden értékek között a legnagyobbak kell lennie az életnek.

Hát még ha olyan ez az élet, mint amilyen a drága, jó Teréz nénié volt.

Az az élet, amelyik évtizedekkel ezelőtt be-
röppent ide, a Dóczyba. Fiatal munkakedvvel, szomjú tettvágygal, csillogó szemekkel, üde arccal, ruganyos egészséggel. Oh, arra a munkakedvre sok feladat várt itt, annak a tettvágnak volt itt alkotnivalója, de a fáradtságot nem ismerő munka kezdte lassankint tompítani a szemek csillogását, sáppasztani az üde arcot, örteni a ruganyos egészséget. Az évtizedes serény munka megkivánta a maga áldozatát. Nincs még két hónapja sem: az egykori életerő, a hosszú évtizedek robotos harc-cosa fulladozó lélekzettel, vánszorogva jött fel utoljára a lépcsőn. Nem is az izmai hozták már, hanem lelkének törhetetlen energiája.

Azon az utolsó napon aztán végigsimogatta szemével a segítő barna szekrényeit, megegyeszer vállára vetette kockás kendőjét, végignézte a leltárakat, a természetrajzi szertár üvegszekrényeit, megegyeszer beírt az osztálykönyvbe s aztán... becsukódott mögötte a nagy iskola kapuja és elment a kórház karbolos, siri csendjébe, hogy onnan sohase térjen vissza.

Szerdán visszajött megegyeszer a Kossuth uccai templomba, évkezdések tervezető reményeinek helyére, évzárások búcsúzó áhitatainak templomába, hogy aztán utolsó útjára induljon a zuzmaravirágos fák kertjébe.

Ez a kert pedig, a nagy iskola örök tavasz kertje, mauzóleummá szentelődött abban a percben, amikor a gyászír fekete szárnyaival beröppent ide. De ez a mauzóleum is lehet iskola, amikor az ő életével, az ő halálával és jellemével tanít bennünket.

Abban a percben vált mauzóleummá az iskolánk, mikor a hideg januári szél kedden este először lobogtatta meg a fekete zászlót.

A kívülállók csak azt látták, hogy gyásza van a Dóczynak. Talán csak annyit tudtak, hogy a nagy seregből valaki kidőlt, de mi már mindnyájan tudtuk, hogy miért lobog a fekete zászló.

Reánknehezedett a hír súlya, mert mi láttuk őt élni, alkotni, szeretni és szenvedni. Tudtuk, hogy nemes, önfeláldozó, csak másokért élő lénye nincs többé. Az ilyeneket az jellemzi, hogy minél jobban megismeri az ember őket, annál nagyobbak, nemesebbek, önfeláldozóbbak.

Minél jobban, minél közelebről ismertük őt, annál több csodálnivalót találtunk benne, annál nemesebb példaként állott előttünk.

Példa ma is. Az igazi tanárnak a példája. Tanár volt életének minden percében, minden tettében. Tanított, nevelt minden szavával, minden cselekedetével. Egész életével, még a szenvedésével, még a halálával is. Az írás szavai szerint: semmivel sem gondolt, még az élete sem volt neki drága, csakohy elvégezhesse az ő futását örömmel.

Nem is volt neki az élete sem drága, ha a kötelességét kellett teljesítenie.

Maga írta egy levelében: Volt valamikor határozott életem, céloom, amelyikért küzdeni rendíthetetlen kötelességemnek tartottam.

Oh, ha most elvonulhatnának szemünk előtt a hosszú évek idegörlő, erőt pusztító, életfagyasztó napjai, órái. Mert amikor ő kötelességét tette, akkor minden más mellékes volt neki.

De nem elégedett meg azzal, hogy a rárótt teendőket végezze, hanem önként vállalt, önként kezdett egész embereket kívánó, nehéz munkát.

Megteremti, jóformán a semmiből, a természetrajzi szertárt, fillér nélkül segítőegyesületet tesz virágzóvá. Oh, mennyi szülői gondot vesz vállaira. Tankönyvekkel látja el a növendékeket s hogy a könyvek beszerzésére szükséges összeg rendelkezésére álljon, pihentető tízpercei nyugalmát áldozza fel, hogy filléreket gyűjtsön össze, amelyekből koronák lesznek. Igazi, szülői szeretet sugallta, nemes, önfeláldozó munka ez.

Ő csak adni tudott. Két kézzel szórta a jóságát mindenfelé s közben magával sohasem törődött.

Nagynak, virágzóknak akarta látni iskoláját, azért tette mindazt, amit elmondtam. Mennyi tervezgetés, mennyi számítás, mennyi aggodalom kellett mindehhez.

De még az iskolaév munkáján kívül is talált tennivalót.

Szünidőkben kirándulásra vezette növendékeit. Hiszen még néhány hónappal ezelőtt is elment, talán azért, hogy kedves kirándulásai helyétől, a magyar tengertől elbúcsúzzék.

Ezeken a kirándulásokon tudott aztán igazán örülni és igazán gyönyörködni tanítványai örömeiben. Itt látszott a magafelejtő önzetlensége, amely a jó tanítónak, az igazi nevelőnek fontos jellemvonása.

Mint jó nevelő, teljesen egynek érezte magát iskolájával. Minden gondja, gondolatja csak ez volt. Mint örült, amikor — beteg testtel már — meglátta az új iskola alapköveit s mint gyúlt ki a megdöbbenés szeme tüzeiben, ha az iskola ellen hallott valamit. Az iskola minden ügye iránti buzgalma tette egyik szervezőjévé a Volt Iskolatársak Szövetségének, amely szövetség buzgalmának köszönheti, hogy a szomszédos telken már le van rakva a fundamentum. Annnyira egynek érezte magát iskolájával, hogy áldozatul odaadta neki egész életét. Észrevétlenül rejtőzött meg alkotásai mögött. Kell-e ennél nagyobb áldozat? És mindezt oly örömmel hozta meg; mutatta ezt nyugodt, megfontolt egyénisége.

Munkásságában és áldozatában is egyetlen vezérezése volt csak: a szeretet.

Szeretet iskolája, tanártársai, növendékei iránt. Az ilyen kiapadhatatlan szeretet pedig csak mélyen vallásos lélekből fakadhatott. Az ilyen szeretet szolgálatában eltöltött élet örökös istenitisztelet.

Egyik nagynevű közéleti emberünk mondotta, hogy nagy dicsőség, ha valaki magyarnak születik, de a legnagyobb dicsőség, ha valaki magyar refor-

mátusnak születik. Isten már ezzel is kimutatja különös kegyét, kitüntető szeretetét irántunk.

Valóban Isten kitüntető szeretetének különös megnyilatkozása volt az, hogy Konrád Terézi nekünk, a mi iskolánknak adta. Elhívta őt arra, hogy ennek az intézetnek legyen önfeláldozó, önzetlen munkása.

Óh, mennyire érezte ő ezt az elhivatottságot. Vigyázott a rábizott talentumokra és jól sáfárkodott velük. Ha az ő élete világosságának a fényét nézzük, csak dicsőíteni tudjuk a mi mennyei Atyánkat.

Isten dicsőségét hirdető nevelés, tanítás volt az élete. Isten kezében volt az.

De tanítás a halála is, mert az is a Teremtő kezében volt. Isten kezében pedig minden élet tanít, vagy felemel, vagy elrettent, minden halál nevel vagy győzelemmel, vagy elbukással.

Az ő élete felemelő, az ő halála győzelem. Csak így érthetjük meg az ő életét, egyéniségét. Csak így érthetjük meg azt a végtelen sok gyötörős szenvedést, amelyet reá mért a Mindentudó. Csak így érthetjük meg azt a lelki erőt, amellyel a kínzó fájdalmakat el tudta viselni.

Ő, szegény, már évekkel ezelőtt tudta, hogy nem sok van számára hátra. Azóta egyebet sem tett, mint készülődött. Készülődött arra, hogy az örök Bíró előtt végső számadásra megálljon.

Ezzel a gondolattal tett már mindent. Ha utolsó esztendeinek munkáját vizsgáljuk, ezt látjuk abban.

Óh, de még ekkor sem tett magáért semmit. Akkor is mindig az iskola lebegett szemei előtt. Akkor is mindig növendékei, tanártársai érdekeit nézte.

Ez az önzetlenség volt legfőbb jellemvonása.

Erre a tulajdonságára, de egész életére és életfelfogására rendkívül jellemző az a néhány sor, amelyet közel két esztendeje írt egy levelében:

„Én már csak ilyen voltam és ilyen is maradok. Jobb lett volna, ha magamra is gondoltam volna néha-néha, de azért, úgy érzem, hogy ha elülről kellene kezdenem, ismét így tennék, mert úgy gondolom, hogy céltalan az az élet, amely csak önmagáért van. Mert hiszen nagyon kényelmes életem az, hogy mit törődöm a világgal, a világnak száz bajával, csakhát ehhez, persze, önzés kell.“

Ez pedig nem volt öbenne egy szemernyi sem, csak önzetlen szeretet.

Ezt az önzetlen szeretetet olyan nemesen tudta összeegyeztetni finom nőiességével.

Ma, amikor ezek a szavak itt elhangzanak, ő már alussza örök álmát kint, a hideg sírhant alatt.

Földi pályáját megfutotta. Megfutotta úgy, ahogy magyar tanár legjobban és legszebben megfuthatta. Ma már csak egy sírhant és egy fejfa beszél róla.

Alkotásai azonban még itt, a földön is sokáig beszélnek róla. De legjobban beszél róla az a szeretet, amelyet a körülötte állókra árasztott.

Ha minden gyermekarc rámosolyogna, amelybe az ő lelkéből egy-egy sugár esett, akkor tündöklő

fényesség venné körül azt a sírt ott künn, a fehér temetőben.

Ha minden könyecsepp együtt volna, amelyet életében felszárított, akkor gyémántokkal volna kirakva egyszerű fejfája.

Ha minden kéz, amelyet megszorított, csak egy szál virágot dobna a sírjára: virágpiramis állana ma ott.

S ma csak a téli nap szórja sírjára fényét. A hópelyhek, zuzmarák csillogtak gyémántosan temetése napján s a téli faggal küzdő koszorúk feketednek az új sírhanton.

Életének, halálának nagy tanításából az szól, az kiált ma felénk, hogy ő csak alázatos eszköze volt Istennek és semmi sem volt neki drága, csak-hogy futását örömmel végezhesse annak a dicsőségére, aki őt adta nekünk és elvette tőlünk, akinek legyen dicséret, dicsőség, tisztesség és hálaadás.

Közélet

Az új számadási év kérdéséhez.

Mélyen tisztelt Szerkesztő úr!

A tiszántúli egyházkerületi közgyűlés 347/25—1927. sz. határozatában elkötelezi a kebelbéli egyházakat a jövőben, azaz 1928. évtől kezdve, az egyházi számadásoknak és költségvetéseknek nem a polgári, hanem a gazdasági év — július 1-től június 30-ig — szerinti vezetésére s elrendeli, hogy átmenetileg csupán az 1928. év I. felére készítsenek el a költségvetések és számadások.

Mély tisztelettel fogadom mindenkor felsőbb hatóságom rendelkezéseit és hivatalos köteleességgel teljesítem azokat, mint anyaszentegyházunk javát, boldogságát munkáló üdvös intézkedéseket. Meg vagyok győződve és szentül hiszem, hogy bölcs és magasztos célok vezették kerületünk fennkölt gondolkozású tagjait, mikor a törvény paragrafusai mellőzésével a fenti határozatot meghozták, azonban annak előnyei és kivitelének lehetőségei felől teljes tájékozatlanul hagyták az egyházakat.

Méltóztassék megengedni mélyen tisztelt Szerkesztő úr, ha úgy a magam, mint — úgy vélem — velem együtt igen sok lelkészársam aggodalmait e határozat végrehajtásával felszínre hozom és ezúton kérek tanácsot.

A határozat elrendeli átmenetileg az 1928. év első felére a költségvetés elkészítését és június 30-ával a félév számadásának lezárását, hogy július 1-től a rendes gazdasági év szerint legyen végezhető. Hogyan gondolja ezt lehetőnek és kivitelőnek kerületi közgyűlésünk e határozatával akkor, midőn egyházaink cca 70%-a az egyházi adóból fedezi összes szükségleteit és az ősszel beszédett egyházi adó alig, vagy igen sok esetben nem is fedezi az évi szükségletét; a pénztár maradvány alig számbavehető összege pedig legtöbbször negatív, nemhogy az a jövő félévi költségvetés fedezetű elégséges volna. Én az ily vagyontalan egyházaknál csak egy utat látok ennek kivitelére, ha átmenetileg 1¹/₂ évre készíttetnék költségvetés és vettetének

ki egyházi adó, azaz 1928 jan. 1-től 1929. június 30-ig, azonban a mai óriási adóztatás mellett ez lehetetlen, amikor még egy évi adót sem képes a rossz gazdasági évek miatt egyháztagsaink tetemes része megfizetni. Az erőltetett és kényszer útján való behajtása pedig igen veszedelmessé válna nemcsak a hitéletre, de egyházainkra is. Így is nagy a zúgolódás a 150—200%-os egyházi adózás miatt és teszi lehetetlenné sok helyen a lelkes eredményes munkásságát nemcsak, de a híveivel való békességet is. Mert méltóztassék elhinni, a falusi gyülekezetekben minden rendeletért, adóztatásért és mindenért a lelkeszt ocozzák.

Amidőn így feltártam aggodalmaimat és ismételve összegezem, hogy az átmeneti 1928 I. félév költségvetésére egyházunknak egy fillér fedezete nincs, méltóztassék nekünk, az ily nehéz helyzetben levő egyházak lelkeszeinek bölcs tanácsával segítségünkre lenni, nehogy leghívebb kötelességünk teljesítése mellett a rendelet végre nem hajtása miatt renitenseknek láttassunk.

Mélységes tisztelettel vagyok a Szerkesztő úrnak Nagylónya.

szolgálatkész hive:

Babus Gyula,
ref. lelkész.

A magam részéről a határozat végrehajtásában nem látok semmi nehézséget. Az természetes, hogy az 1928. év I. feléről szóló számadás nagyjára negatív lesz, mert az előirányzott bevételek csak a II-ik félévben folynak be. De ha például egy egész esztendőn át nem tudnának a hívek valamely csapás folytán fizetni, akkor is ez a helyzet állna fenn s a számadást mégis el kellene készíteni. A félévi adó, mint hátralék, átmarad a következő számadási évre. Más kérdés, hogy a rendelkezés — épen az esetleges hátralékban maradásra tekintettel — valóban célszerű-e.

K. B.

Egy tiszteletteljes indítványom

volna azokhoz, akiket illet, ha figyelmükre méltóztatnák. Meggondoltam, — mint boldogult császáruk kezdte népek vágóhidjára felhívó szót: lehet, hogy az én szerény indítványom is oda kerül.

Ezt gondoltam: Sass Béla elvégezte a rábizottakat s atyáihoz tért. Megbízását igaz hűséggel teljesítette minden munkatéren, ahova elhívták. „Jó és hű“ szolgálta volt. Az a kérdés, hogy jó és hűséges szolgálatának magvetései kellő aratást készítettek-e elő azokban a talajokban, honnan várják leendő gyülekezeteik a test és lélek tápláló erejét. „Mert hasonló istenországa a magvetéshez“ stb. mondta egykor az aratás megbízottja. Az én gyalog lelkem ötvenkét éves szolgálat után azt a meggyőződést érlelte meg, hogy b. e. Sass B. és hasonló magvetőtársai, ha nem egészben is, de nagyrészen hiába fásasztották és fásasztják magukat is, a művelé-ök alá adott istenföldeket is.

Emlékezem. Elsőéves theol. koromban én is elkezdtem legelől, — mint a teremtés Ura, — mert tanárunk ott kezdte a héber nyelv elemeit a „Börésit báráh Elohim stb. csodadolgoknál s tátott-szájjal kapkodtuk, mint a falusi elemista a hie-hec-hoc-ot! Aztán . . . no, hisz úgy volt. aztán az első félévi kollokviumon egy „jó“ került indek-szembe akad. utmutatónak, amihez én nem voltam szokva. Aztán megborzongtam az összes „hifil-hofál“-tól és második félévre már a jogra kezdtem beiratkozni. Az nban sorsát senki el nem kerülheti s főként atyafiságom s jóbarátaim puhitgató-sára, visszaszítottam indulatomat. Hanem sztrájkba igyekeztem vinni az egész leendő papi státust a szent hebraizmus ellen. Ez ugyan nem sikerült, de hárman konokul megállapodtunk s a következő 6 féléven át nem jelentkeztünk héber egzegezésre s a végső negyedben is csak azért, mert kápláni vizsga tárgya volt. Mellőzöm a felháborodásokat benn az intézetben s künn a parókiákon, mi lesz ezzel a három törvényszegővel és — az lett, hogy levizsgáztunk, sőt — horrendum dictu! — én még egy kitűzött zsidómű-fordításért pályadíjat is nyertem, — felöltöztetvén az „istenes vénember“ ösmagyar fordítását újdívatú köntösbe. Ebből elég ennyi, indítványom alátámasztására.

A folytatás pedig az, hogy egész papi munkakörömben, százféle tennivaló közt, soha egy minutumban sem éreztem annak gátló hiányát. hogy Isten szavát, akár a Hóreb hegyén, akár Sion hegyén, akár egyetlen szerelmes Fiának mézédés ajkairól, nem a teremtés őshéber nyelvén halottam, mint a Rádió titkos hullamai sem válogatják ki a nyelvek hangrezgéseit, hanem röpitik az érzést, az indulatot, a tudást stb. kinek-kinek felfogó képességéhez és épülésére. Azt se hallottam, hogy gyülekezetekben, bárminemű istenes munkámban, jó hatásokra nézve, nehézményezték volna héber analfabétaságomat. Illetve, hogy meglátszott volna rajtam, vagy népemen annak a 6 félévi zsidószakadásnak hiánya; hiszen ahelyett az irodalmi és hittanszaki önképzőkör fogta meg és használta ki lelkemben azt az időt. S ha átvillan lelkem tekintete a nyomomban támadt eseményeken, bár némi szent elégedetlenség felhője borong azokon — őszi ködként —, de körülnézve pályatársaim útján, nem látom be, hogy akik gyorsabb tempóban elibém kerültek, az ősi szent nyelv ereje segítette volna. És bárhogy gondolkodtam egész lelkézi pályámon keresztül azon kötelességekről, melyekre Krisztus lelke figyelmeztetett, sehelse tapasztaltam, hogy eshetőleges kötelességmulasztásom kezdeti akadálya a szinte diakesinybe számítható zsidósztrájk volna. De másoktól sem hallottam, pedig adandó alkalommal nem mulasztottam el szóba hozni.

Az elmondottak után jön most a logikai kapcsolat. Indítványozom, kellő szerénységgel, mintegy az élet gyöngéd kopogtatásával, hogy a lelkésznevelés alapvető tananyagjai közül hagyják ki a zsidónyelvű egzegezés mai formáját, — ha már egészen egyelőre nem is képzelik annak szörnyű káros elhagyását. Helyette előadnák az ó-szövetség

keletkezésétől fogva a Jézus születéseig terjedő időben élő s a zsidósággal főként szellemi öröklődésben lévő népek vallásos fogalomkörének ismeretét; s ez ismertetést vezetnék úgy, hogy az ifjúság lelkébe meleg érdeklődés támadjon s ez érdeklődés vezetné őket azon korról szóló s legújabb kutatások által már igen érdekes tudományos munkákban széleskörűen elterjedt szép munkák olvasásához. S mindezen előadások és olvasmányok célja, a zsidókhoz írt levél kezdősoraiban van világigazságként nyilvánosságra hozva: „Minek utánna Isten sokrendben és sokféleképpen szólott hajdan a próféták által az atyáknak, ez utolsó időben szólott nekünk Fia által.“

Mert nekünk, először magunknak életresegítő erők szükségesek, mint a földi aratáshoz is a termőerők megindítása a fő, megfelelő eszközök és munkák végrehajtása által. És az embernevelés eszközei is úgy válhatnak múzeumi emléktárgyakká, mint a mezőgazdasági faekék a városligeti mezőgazdasági múzeumban.

Mert úgy van a lélek művelése terén is, mint az anyagnál. A nevelés nem egyéb, mint lelki tőkegyűjtés, lelki beruházás kamatozásra. Krisztus, a mintanevelő mondja ezt. És a lelkészi működés, a nevelésben gyűjtött beruházás kamatai, az élet nagy törvénye szerint. A kamatok a hívők életében megint beruházási tételekként szerepelnek, — kell szerepelniök. Evésünk, ivásunk, öltözködésünk is — okosan — beruházás életerők fenntartására, munkaképességre. Ez a munka megint új tőkegyűjtés — és így a végtelenségig, nagy életörvény, nagy körforgás az elképzelhetetlenségig! Ebben a nagy örvénylő mozgásban mozog a zsidóegzegezis, mint lelki tőkegyűjtés. Ugyan hol kamatozik ez a gyűlekezetek lelki élete terén?!

Lelkésznevelés, égfelé segítő lelki erők növelése, istenfiúság a földi életben már, a Mester útmutatása nyomán!...

Hogyne lenne már ez a szerencsétlen civilizált emberfaj mindig... mindig — ágyútöltelék!...

Andrássy Kálmán.

Irodalom

Hajdúhadház története. Írta Nagy Sándor, a debreceni református kollégium gimnáziumi valóságára. Kiadta: Hajdúhadház r. t. város. Hajdúhadház, 1928. 8 r. 192 l.

Nagy Sándor szorgalmasan forgatja az írói tollat. Először, mint novellairó lépett fel; 1926-ban kiadta „Könny és mosoly“, 1927-ben „A multak tarlóján“ c. elbeszélés kötetét. Ezekben a kifejező és könnyed stílus mellett feltűnt megfigyelő és jellemző ereje, valamint a történelem iránt való élénk vonzalma. Több novellájának a tárgyát vette a mult lapjairól. Most aztán egyenesen, mint történetíró mutatja be magát, amikor megírta szülővárosának, Hajdúhadháznak a történetét. És műve nem dilettáns munka, nem olyan szellemi termék, melynek írója azt tartja, hogy in magnis et voluisse est, hanem jóra való, derekas történet,

melyet a vonatkozó irodalom ismerete, főként pedig önálló levéltári kutatások alapján feltárt adatok tesznek becsessé. Ezekről a kötet végéhez csatolt Jegyzetekben számol be a szerző. Célját és szempontjait az Előszóban ekként adja elő: „Nem száraz kronológiát akartunk adni, hanem az ősök gondolkodásának, érzelemlágának, szóval lelkének tükrét. Azért, lehetőleg, nyelvüket is megőriztük és a szereplő személyeket magukat beszéltetjük. Minél távolabbi idővel foglalkozunk, annál részletesebbek vagyunk, a korunkhoz közeleső eseményeket azonban nem részletezzük“. Dícséretes cél, amelyet dícséretesen is keresztül visz a szerző, úgyhogy könyve amilyen tanulságos, épenolyan élvezetes olvasmány is. Nagyjában véve nem száraz történet, hanem érdekes kultúrkép, amelyhez hozzásimul és azt még jobban kiemeli a Nagy Sándor plasztikus előadása.

A kötet tartalma két részre oszlik: első a történeti, második a kultúrtörténeti rész. Minket e helyen a második, ebben is főként az egyházi és iskoláról szóló rész érdekel. Leköti figyelmünket, amit az igazságszolgáltatás keretében a bűnperekéről, koresmázásról, verekedésről, szitkozódásról, átkozódásról, büntetésekről, reverzálisokról ír. Micsoda más világ tárul itt fel a mai kor gyermeke előtt, amikor a mostani botrányos, éktelen, Istengyalázó káromkodással ellentétben a hadháziak ilyforma szitkokat hallattak: „fikom-, disznó-, tüzes atta-, ménkü-, tatár- stb. teremtette“, s ezekért is szigorú büntetésben részesültek. De szomorú lapjai a város multjának a boszorkánypererek, melyekről — egykorú adatokat szálaltatva meg — részletesen szól a szerző. Az ú. n. boszorkányok kínzása (species torturae), melyet a könyv felsorol (97. l.) valóban elborzasztó. És ezek a perek és kínzások csaknem a XVIII-ik század végéig tartottak. A Nagy Sándortól hitelen levéltári adatok után előadott esetek a magyarországi boszorkánypererekhez érdekes és fontos adalékok. Épen ilyenek kultúrhistoriai szempontból azok, amiket a népviselethez és népszokásokra felhoz (142—145. l.).

Az egyház és iskola multját csak vázlatosan tárgyalja a könyv terjedelméhez mért arányban, de értékes mindaz, amit így az egyház és iskola keletkezésére az egyház és város viszonyára, a hit és erkölcsi életre s ebben az egyházkövetésre, templomra, prédikátorokra, iskolamesterekre, kúrátorokra vonatkozólag elmond. Az ekléziakövetésnek azt a részletes leírását, amit e könyvben találunk (130. l.), én még máshol nem olvastam. — A szerző azonban nem jegyzi meg, honnan vette ezt az eljárást. Magánúton értesített, hogy öreg emberek előadásából. Csak az a kérdés, hogy ez megbízható-e. Mindenesetre figyelemreméltó adalék egyháztörténelmünkhez. A hajdúhadházi református egyház kezdetleges kialakulására vonatkozó adatokat Nagy Sándor nem talált. Itt tehát csak tapogatózik és hypothesisokkal dolgozik. Amit azonban Serédy Gáspárról, Hadháznak a reformációkorabeli egyik földesuráról ír (125. l.), az nem állja meg a kritikát. Azon körülményből, hogy Serédyt I. Ferdinánd 1542-ben Erdély püspökévé nevezte ki, azt

következeti, hogy Serédy kath. főpap-főúr volt, tehát birtokain, így Hadházon sem türte meg a protestánsokat. De tudvalevő, hogy Serédy — egyike azon kor legönzőbb és legkapzsibb olygarháinak s mint ilyen óriási vagyonszerzője, — nem mint papi ember, hanem mint I. Ferdinánd híve kapta tőle az üresen álló erdélyi püspökség jövedelmét, melyhez azonban hozzá nem juthatott s így csak papirdonatio maradt, ellenben mint Ferdinánd felsőmagyarországi, majd mint országos kapitánya, ahová hatalma csak elért, mindenféle garázdálkodott és harácsolt. De a reformációt pártolta, Lévayt és Bencédi Székely Istvánt ő fogadta oltalmába Szikszón, a Lévay hittani könyvét (Az tizparancsolatnak . . . magyarázatja) ő nevezte egyenesen *libellus evangelicus*-nak. Ő miatta tehát hátrán megalakulhatott a református, akkor talán még lutheránus egyház Hadházon, mely aztán Méliusz hatása alatt határozott kálvini irányt vett. Egyebekben a Nagy Sándor előadása, az egyházat illetően, szintén tanulságosnak mondható s alapul szolgál az egyház monografiája részletesebb megírásának.

Az egész mű szorgalmas és komoly munka eredménye. A címlapon Hajdúhadház címerének, bent a szövegben külön lapokon a régi és új templomnak, meg a hősök szobrának lenyomata látható, magának a szerzőnek linoleumba metszése után. Ez is az ő tehetségének többoldalúságát mutatja. Mindezeknél fogva jelen művét örömmel fogadjuk, a jövőendő munkásságához fűzött szép reménységgel pedig ezeket a bibliai ígéket hangoztatjuk feléje: „A nálad letett talentumokkal gazdálkodjál!”

S. Sz. J.

Külföld

A Common Prayer Book reformja körül folyt világhírű parlamenti vitában a reform elleni szónokok közül a legmélyebb benyomást az általános vélemény szerint a Rosslyn Mitchell munkásképviseelő beszéde keltette, aki meggyőződéses szocialista s egyben meggyőződéses skót református keresztyén (amin a német Vorwärts, a szociáldemokraták lapja nem is győz csudálkozni, mondván, hogy ilyen „középkori“ hitharc más parlamentben, mint az angolban, elképzelhetetlen volna!). Felszólalását, amely az alsóház egy részét könynyekre indította s valószínűleg a legerősebb lökést adta meg a reform leszavazásához, ezekkel a valószínűleg lutheri erejű szavakkal végezte: „Nem hiszem, hogy az angol egyház sokáig megmaradhatna ebben a félig reformált, félig római állapotban. Am válassza meg az egyház maga, melyik úton járjon. De én a magam részéről csak hálát adhatok Istennek, hogy egykor voltak férfiak, akik a katolikus egyházat megtisztították és megalapították a protestáns egyházat. Nem tehetek mást, mint hogy ellene szavazzak ennek a reformnak. Nem szívesen teszem, de nem tehetek másként. Isten engem úgy segéljen!”

A magyar primás kinevezéséről igen érde-

kesen és tanulságosan ír Hermelink marburgi professzor a *Christliche Welt* legutóbbi számának (1928 január 21.) szokásos szemléjében, ahol a római katolicizmus dolgait szokta összefoglalóan ismertetni. Előadja a legfőbb kegyúri jog körül előállott helyzetet, amelynek a magyar kormányra nézve félszeg és megalázó voltáról igen jól van értesülve. „Azt mondják az új érsekről, hogy mint a legnagyobb kánonjogi tekintélyek egyike, aki Gasparri bíborossal együtt előkészítette az új Codex Juris Canonici-t, könnyen elkészül majd (leicht werde fertig werden können) a magyar kormánnyal, amelyben úgy Horthy kormányzó, mint Bethlen gróf miniszterelnök protestánsok.“ Tudni véli, hogy Gasparri pápai államtitkár és a magyar kultuszminiszter között Rómában már tárgyalások is folytak, amelyek nem céloztak ugyan konkordátum létrehozását, de arra irányultak, hogy „az eljövendő monarchia jogai a püspöki kinevezéseket illetőleg megóvassanak“. Legérdekesebb azonban ez: „Az új bíboros primás helyzete még egy másik oldalról is bonyolult és érdekfeszítő: t. i. az ő érsekségei — a földkerekség egyik leggazdagabb katolikus főpapi javadalmának — ingatlanai legnagyobb részben a megcsontított Magyarország trianoni határán túl, a csehszlovák államban fekszenek s ezeket az ingatlanokat a prágai kormány a római kúriával való konfliktusa óta lefoglalva tartja. Az esztergomi érsekségnek ezek a javai a legnagyobb ütőkártya, amelyet a csehszlovák állam a Prága és Róma között folyó konkordátumos tárgyalások folyamán a kezében tart. És azt el kell ismerni, hogy a Vatikán, amikor szabad ön-elhatározásából egy szegény szlovák benediktinust, egy földhözragadt cserepesmester tizenegyedik gyermekét nevezte ki esztergomi érsekké, jobban megkönnyítette a prágai kormánynak a csehszlovák területen fekvő érseki birtokok visszaadását, mint tette volna akkor, hogyha a magyar kormány kívánsága szerint a magyar főnemesség egy tagját nevezte volna ki“. Hátha még azt tudta volna Hermelink, hogy az új primás, magyar állampolgárnak is új!

Halottaink

D. Dr. Loofs Frigyes, majdnem 40 évig hallei egyetemi tanár, a kitűnő egyház- és dogmatörténész, 70 éves korában váratlanul elhunyt. A Ritschl-Harnack iskola pozitív jobbszárnyának egyik legelőkelőbb képviselője volt, aki az ő-egyház és a protestantizmus szellemtörténetét egyforma avatottsággal búvárolta. Nagyszámú monographiáját és összefoglaló művét abszolút tudás és pompás világos előadás mellett mély vallásos kegyesség is jellemzi. Érdemes kortársa, Rode Márton szerint „ritka tisztaságú emberi és theologusi jellem volt“. Mint akadémiai prédikátor is buzgón működött s ilyen minőségében is igen nagyra becsülték. — A kálvinizmus történelmi és theologiai értékei iránt a német theologus-világban szokatlanul nyílt szeme volt. Sokakat vezérelt az igazságra, csillagként fénylik örökkön-örökké.

Szentkúti Kiss Károly a nagyigmándi egyház lelképásztora életének 87. évében elhunyt. A megboldogult 63 éven keresztül munkálta istenországának e világban való megvalósulását. Áldott legyen emlékezte!

Homoky György földbirtokos, ny. református tanító a tállyai református egyház főgondnoka január 15-én életének 44. évében elhunyt. Értékes egyházi és közéleti szereplést töltött be.

Különfélék

A debreceni református egyház átszervezésére vonatkozó szervezeti szabályzat tervezetét január 30-án kezdte tárgyalni a presbitérium által kiküldött 15-ös bizottság. A bizottságban csak az egyház egységének szempontja okozott vélemény eltéréseket. A tervezet szerint a debreceni egyházközség hét paróchiális egyházzsére oszlik, minden egyházzsér pedig kisebb körökre, melyeknek a vezetését a körzeti bizottsági tagokkal egy lelkész végzi a paróchus felügyelete mellett. A bizottság előkészítő munkája után a presbitérium foglalkozni a tervezettel.

Nyugalomba vonulás. Makay Lajos főreáliskolai vallásitanító-lelkész betegsége miatt nyugdíjazását kérte. Makay Lajos helyett Szele György lelkész paróchiáján szolgáló Bagdy Dániel segédlelkész látja el a főreáliskolában a vallásitanítást.

A Kálvinisták Templomegyesülete január 27-én délután 6 órakor a Kollégium dísztermében vallásos estélyt tartott, nagyszámú hallgatóság jelenlétében. A bevezető ima és ének elhangzása után Uray Sándor lelkész ismertette a budapesti lelkész konferencia előadásait, különösen megemlékezve a külmiszióról tartott előadásról. Ez alkalommal szavalt még Madarász József theologus.

A Szülők Iskolája január 31-én tartotta előadását a városháza közgyűlési termében. Ez alkalommal „A nevelő igazságossága” címmel Mocsáry László református igazgató-tanító értekezett. Énekelt a Tanítói Vegvesekar.

Hajdúböszörményben szépen sikerült vallásos délután volt január 24-én délután 1/2 6 órai kezdettel. Imádkozott Szabó Gyula vt.-lelkész. „Az önuralomról” előadást tartott Almássy Márton vallásitanár. Szavalatok és énekszámok után Kiss József segédlelkész mondott záróimádságot.

A T. E. irodalmi szakosztálya előadás tartására kérte fel gróf Bethlen István feleségét, gróf Bethlen Margitot. A kiváló írónő meg is ígerte lejtövetelét, de még pontos dátumot nem adott, így az irodalmi estély az Arany Bika dísztermében február végén, vagy március elején fog megtartani. Az irodalmi estély tiszta jövedelme a létesítendő Kálvinház alapja javára fog fordíthatni.

A Kálvinház javára a Templomegyesület irodalmi délutánokat rendez. A városi Tanács tekin-

tettel a jótékony célra, az irodalmi délutánokat vigalmi adó alól mentesítette.

A Kossuth uccal paróchiális kör református Nőegyesülete szépen sikerült összejövetelt rendezett február 1-én a D E M K E. dísztermében. Ez alkalommal bibliát magyarázott Madar Zoltán segédlelkész. Majd megbeszélések következtek. Ezenkívül zene- és ének számok tették élénké és változatossá az összejövetel műsorát. A Nőegyesület tagjai rövidesen hozzákezdnek a varróórák megtartásához, amelyen a szegények felsegélyezésére tartandó húsvéti vásárra fognak munkálkodni.

Vallásos estély volt január 29-én d. u. 5 órakor igen szép érdeklődés mellett az Ispotály templomban. Gyülekezeti ének után bibliát olvasott és imádkozott Felker János lelkész. Prédikált Solymossi József kollégiumi szenior. Thuróczy László theologus orgona-kisérete mellett énekelt Naggyörgy Sándor theologus. Felolvasást tartott Molnár Ferenc lelképásztor. Utóimádságot mondott Nagy Sándor segédlelkész.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lap tulajdonos:
Dr. KUN BÉLA.

Postatakarékpénztári csekkszáma 143.916.

Pályázat.

A fülesdi (u. p. Kölcse, Szatmár vm.) református egyház pályázatot hirdet az üresedésben levő kántortanítói állásra. Javadalom: két szobás lakás mellékhelyiségekkel, kert; 13 kat. hold s 1200 öl szántó és rétföld tagban; 25 köböl búza (3200 liter); 160 kg. tengeri; jelenleg 2 és fél öl kemény hasábfu, mely az adósegély valorizálása szerint 5 ölig emelkedik; stóla; államsegély: értékesség: 49. Kötelessége: I—VI. vegyes osztályok és ált. ismétlősök tanítása, kántori teendők végzése, énekkarvezetés, belmissziói munkában segédkezés, lelkész akadályoztatásakor helyettesítés, kanonikus órákon predikálás, vasárnapi iskola vezetésében segédkezés, külön díjazásért leventeoktatás, kántortanítói oklevéllel, születési, orvosi, szolgálati, a kommunizmus alatti viselkedésről községi előjáróság és külön a lelkész által kiadott bizonyítványokkal felszerelt kérvények — e lap megjelenésétől számított 10 nap alatt — Presbitériumhoz intézve, alulírott lelkészelnökhöz küldendők. Személyes bemutatkozás saját költségen, vasárnapi napon kívánatos. Az állás azonnal elfoglalandó.

Fülesd, 1928 febr. 1-én.

Rácz Lajos,
református lelkészelnök.

Pályázati hirdetés.

A debreceni református leánygimn. igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy halálozás folytán megüresedett matematika-fizikaszakos rendes tanári állásra. A megválasztandó tanár javadalma

RUN JÓZSEF késműves és műköszörűs Debrecen, Széchenyi-utca 1. sz.

egyenlő az ugyanolyan fizetési osztályban levő állami tanárokéval. Amennyiben a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr a megválasztandó tanár részére szolgálati éveinek csekély száma miatt csupán helyettes tanári fizetést állapítana meg, ezt az egyház a rendes tanári fizetésre nem fogja kiegészíteni.

Mivel az igazgatótanács a tanszéket növelni óhajtja betölteni, csak református vallású, középiskolai képesítésű nőtanárok pályázata fog figyelembevételre. A szabályszerűen felszerelt kérvényeket (anyakönyvi kivonat, oklevél, orvosi bizonyítvány, családi állapotot és eddigi működést feltüntető bizonyítványok) folyó évi február 20-ig kell az intézet igazgatóságához benyújtani. Az állás 1928. szeptember 1-én lesz elfoglalandó.

Debrecenben. 1928. január 28-án.

Szele György,

az igazgatótanács elnöke.

Koncz Aurélné,

igazgató.

Lelkész és Tanító urak!

Tekintettel a mai nehéz anyagi viszonyokra, az eddigi 6 havi hitel helyett

12 havi részletfizetés mellett
készíttek

papi és polgári öltönyöket, palástokat,
női szabóságomban kosztümöket, felöltőket és mindennemű nőruhákat a legizlésebb kivitelben,
jutányos árak mellett.

TEGDES JÁNOS

női és férfiszabó Debrecen, Péterfia-u. 42. sz.

A szakértő biztonságával vásárolhat mindenki

Kardos László

vászon-, fehérműek és kelengye üzletében
Debrecen, Kossuth-u. 9. Alapítva 1831. évben.

Legnagyobb vászonüzlet!

Jó minőség! Szabott árak! Nagy választék!

Schuller Sámuel

szobafestő, mázoló és tapétázó mester
Debrecen, Simonffy u. 25. Telefon 806.

Templomfestést vállal.

Költségvetés díjtalan.

Szép és jó munkáért ezüst éremmel kitüntetve.

SZÁNTÓ JÓZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó-cég
Hódmezővásárhely, Fő-tér (saját ház).

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.

Legcél szerűbb ajándék lelkész urak részére a palást.

REV. SAMUEL HORVÁTH

416 TENTH AVE., BOX 448
HOMESTEAD, PA.

Szántó József urnak
Hódmezővásárhely.

Igen tisztelt uram!

Személyesen vagy levél által többen keresnek fel palást rendelés miatt. Nem tudom, mi a Szántó úr szándéka az amerikai papság kiszolgálására való tekintettel, de kérem, hogy tegyen valami határozott lépést, most már a pénz stabilizálása módját nyújt arra nézve, hogy egy egészséges üzleti összeköttetést nyisson számunkra.

Két palástot kérek azonnal megküldeni, az egyiknek mérete legyen vállszélesség 43 cm., mellbőség 103 cm., hossza 132 cm. Ha talán jobban szeretné megküldeni egyenesen a rendelőnek, úgy méltóztatnék a méret leadás szerint egy palástot küldeni: **Rev. Barnabás Dienes, 307 Spring Str. Brownsville, Pa. U. S. of America.**

A rendelésért garanciát vállalok. Díszpalást legyen, de nem selyemből.

Homestead, Pa. 1927 november 22.

Teljes tisztelettel

HORVÁTH S.

A. M. R. E. szerkesztője.

„DANKÓ” Temetkezési Vállalat

(Tulajdonos: EKLI JÓZSEF.)

DEBRECEN,

KOSSUTH-U. 6. SZÁM.

Telefon: nappal 322.

Telefon: éjjel 66. sz.

M. kir. Tisza István tudományegyetemi klinikák, Állami gyermekmenhely, Honvédkórház, Református árpoda, Debrecen szabad királyi város szállítója.

TELEP ÉS KOPORSÓGYÁR: DOMB-UTCA 16. SZ.,

hol éjjel is a gyászoló közönség rendelkezésére állunk.

Olcsó árak. ♦ Szolid kiszolgálás. ♦ Előnyös fizetési feltételek. ♦ Temetéseket vidéken is vállalunk.

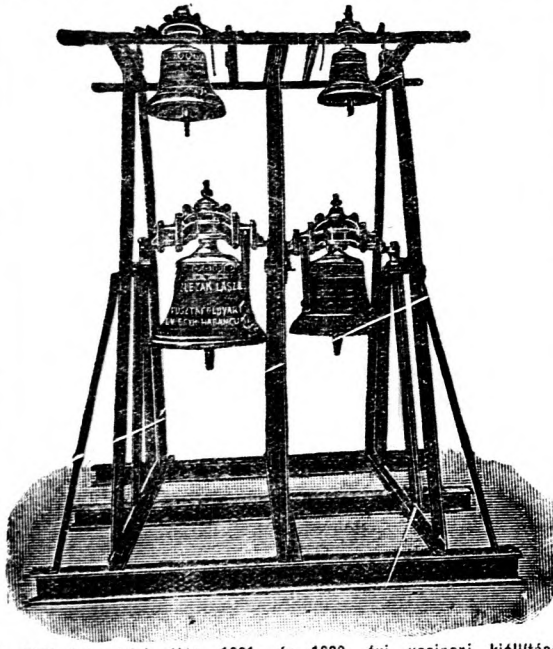
Debreczeni István
órásmeister
Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órák raktára.

Az 1926. évi debreceni iparképzésen díszoklevéllel, a budapesti és székesfehérvári orsz. kiállításon aranyéremmel kitüntetve.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang-ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár
BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.
(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÓR-HÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal. Telefon: Lipót 913-53.

Az 1930. évi párisi világ, 1921. és 1923. évi vasvári kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton a m. kir. kormány által díszoklevéllel, az 1927. évi budapesti, székesfehérvári és szentesi kiállításokon a nagy aranyéremmel kitüntetve. — Számos egyházi elismerőlevél.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

✽

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

Legszebb imakönyv a magyar reformátusok számára

Az imádkozó magyar.

Református eleink találkozásai a szentháromság egy Istennel.

Összegejtötte

Dr. Révész Imre

debreceni lelkipásztor, egyetemi magántanár.

A sablonos könyvektől nagymértékben elüt ez a szépséges kis könyv, nemcsak azért, mert külső kiállítása izlés és csiny tekintetében semmi kívánni valót nem hagy fenn, hanem azért is, mert a tartalmában három évszázad magyar kálvinizmusának legtisztább lelke szólal meg. A legnagyobb magyar református imádkozók: Ecsédi Báthori István országbíró, II. Apaffi Mihály erdélyi fejedelem és felesége Bethlen Kata, azután a másik, „Arca” Bethlen Kata grófnő és Ráday Pál, a nagy kancellár és református vezérember válogatott, szebbnél-szebb imádságai szólnak meg e lapokon, mint nagyszerű bizonyítékul egy felséges múltnak s egyben leghivatottabb segítői a mai magyar református léleknek is az Istennel való társalkodásban. Dr. Révész Imre a szakértelemmel összeválogatott gyűjteményt meglehetősen és nagyon megszűvelendő tartalmú előszóval vezette be, a végén pedig szintén az ő tollából olvasható egy mély és komoly „Imádság imádkozó magyarokért”. A szöveg közt elszórtan régi jeles református írások (Medgyesi Pál, Borosnyai Nagy Zsigmond, Szikszai György) az imádságra és az imádkozásra való velős mondásai találhatók. Kívül-belül igazi érték ez a kis könyvecske minden református ember számára.

A különböző kötések árai a következők:

Papirkötésben, vörös metszés. . . . . 1:20 P
Egész vászonkötésben, vörös metszés . . . . . 2:20 „
Párnázott díszvászonkötésben, tokban. . . . . 4:50 „
Párnázott bőrkötésben, arany metszés, tokban 8:40 „

Még nagyon csekély példányszámban kapható:

Dr. Révész Imre tollából „AZ IGE FÉNYE”

Prédikációk és prédikáció-vázlatok.

A lelkipásztor erősségei,

Egyházunk megújítása,

A zsidókérdés,

Debrecen igazságai stb. tartalommal.

Ára 2:40 P.

A fentiek kaphatók és megrendelhetők a

„Méliusz”

könyv-, zenemű-, papír- és
írószer nagykereskedésben

Debrecen, Ferenc József-út 26.

Telefon 2-70.

Debrecen város és a Tiszántuli ref. egyházker. könyvnyomda-vállalata.